

Position Paper Leger des Heils t.b.v. rondetafelgesprek Skaeve Huse

Het Leger des Heils ziet Skaeve Huse als een waardige en doeltreffende woonvorm voor mensen voor wie zowel reguliere huisvesting als regulier zorgaanbod structureel tekortschiet. Niet als noodgreep, maar als weloverwogen antwoord op een gecombineerd woon- en zorgprobleem dat binnen bestaande kaders onoplosbaar blijkt. De praktijk laat zien dat een prikkelarme, kleinschalige woonomgeving buiten de stad mensen in staat stelt een stabiel en menswaardig bestaan op te bouwen. Mensen die langdurig dakloos waren, ernstige overlast veroorzaakten en door het reguliere zorgaanbod herhaaldelijk werden afgewezen.

Tegelijkertijd willen wij in deze notitie ook helder zijn: Skaeve Huse is één onderdeel van een breder palet aan woonvormen dat Nederland nodig heeft, en op dat bredere palet is nog veel winst te boeken.

Het Leger des Heils wil er zijn voor de meest kwetsbare mensen in ons land. Elk jaar doen ruim 100.000 mensen een beroep op onze zorg en ondersteuning. Het kan gaan om een hulpvraag voor maatschappelijke opvang, beschermd wonen, participatie of ambulante begeleiding. Wij geloven dat ieder mens ertoe doet en recht heeft op een eigen plek en hulp. Onze meer dan 8000 betaalde medewerkers en 14.000 vrijwilligers geven hier dagelijks invulling aan; landelijke en binnen onze 7 regio's.

Wat zijn onze ervaringen in de praktijk?

Het Leger des Heils is betrokken bij meerdere Skaeve Huse-projecten in Nederland, waaronder Gouwe Huse in Gouda (5 bewoners, recent geopend), Merwedehuisjes in Dordrecht, Maatwerkwonen in de Krimpenerwaard (6 bewoners, verwachte start half 2027) en in Heiloo en Terneuzen. Onze ervaringen bevestigen wat de Deense uitvinders van het concept al wisten: er bestaat een groep mensen voor wie Skaeve Huse de enig passende woonvorm is. Het gaat om mensen met een langdurige geschiedenis van dakloosheid, zware psychische problematiek en/of middelengebruik. Mensen voor wie behandelperspectief beperkt is en voor wie de reguliere hulpverlening vaak geen bed heeft.¹ In een rustige, prikkelarme omgeving, op enige afstand van woonwijken maar dicht bij zorgondersteuning, stabiliseert hun situatie. De overlast in de gemeente neemt per saldo af.

Een succesfactor die wij telkens terugzien is de samenwerking tussen zorgpartijen, woningcorporatie en gemeente, niet alleen in de opstartfase, maar juist in de jaren daarna. Goede afspraken vastleggen in een leefbaarheidsplan, verantwoordelijkheden helder beleggen en investeren in de relatie met omwonenden zijn randvoorwaardelijk. Het NIMBY-effect is reëel, maar is te verminderen door vroeg te beginnen met bewustwording; denk hierbij aan open dagen voordat de bewoners er gaan wonen, huisbezoeken aan omwonenden en bedrijven én de inzet van een sociaal beheerder die al in een vroeg stadium aanwezig is in de buurt.

Waarom komt de uitrol moeizaam van de grond?

Veel belemmeringen zijn bekend, maar hierbij willen we de belangrijkste delen die het Leger des Heils in praktijk tegenkomt. De locatievraag vormt een eerste en direct knelpunt: schaarste in ruimte, concurrentie met reguliere woningbouwopgaven en de druk vanuit de vluchtelingenopvang zorgen er in de praktijk voor dat Skaeve Huse-projecten stelselmatig het onderspit delven bij locatietoewijzing. Vervolgens zijn de vergunningsprocedures langdurig en vatbaar voor bezwaren in meerdere stadia. In Gouda loopt bijvoorbeeld nog een hoger beroep voor één bezwaar, waardoor de onherroepelijke

¹ Binnen de Skaeve Huse projecten zijn momenteel twee verschillende groepen te onderscheiden. De eerste is een groep mensen die een combinatie heeft van een langdurige geschiedenis van dakloosheid, zware psychische problematiek en middelengebruik; al dan niet met lichamelijke klachten. Zij stromen vaak niet meer uit, maar blijven tot het einde van hun leven wonen in Skaeve Huse. De tweede groep bestaat uit mensen die een langdurige woonoverlastverleden hebben en via het Skaeve Huse een laatste kans krijgen om weer terug te gaan naar zelfstandigheid.

vergunning op zich laat wachten. Die juridische onzekerheid plaatst woningcorporaties voor een aanzienlijk risico wanneer zij toch willen starten met de realisatie.

Corporaties worstelen ook met de financiële kant: hogere onderhoudskosten, snellere slijtage van woningen en installaties, en juridische risico's als een huurcontract na twee jaar omgeklapt wordt naar een zorg/dakcontract. Sommige gemeenten maken gelden vrij om een deel van deze risico's op te vangen, maar dat is geen vanzelfsprekendheid. Ten slotte ontbreekt op veel plaatsen de politieke moed om door te zetten wanneer omwonenden of een gedeelte van de gemeenteraad bezwaar maken tegen de komst van dit soort voorzieningen. Het bouwen van Skaeve Huse vraagt om bestuurders die een besluit nemen en zich daar vol voor inzetten.

Wat kan het Rijk doen?

De rol van het Rijk is cruciaal en vraagt om meer dan aanjagen. Het Leger des Heils wil drie concrete aanbevelingen doen. Ten eerste: vereenvoudig en versnel vergunningsprocedures. Procedures moeten minder belast zijn met langdurig hoger beroep door enkelen, ten koste van oplossingen voor de samenleving en een kwetsbare groep mensen. Ten tweede: stel structurele financiering beschikbaar om de investeringsrisico's voor corporaties en gemeenten te verlagen. Een (gedeeltelijke) garantieregeling zou drempelverlagend kunnen werken. Ten derde: ondersteun de beeldvorming nationaal. De overheid kan bijdragen aan het normaliseren van Skaeve Huse als woonvorm, zodat lokale bestuurders minder alleen staan wanneer zij politiek lef moeten tonen.

Ontwikkel Skaeve Huse én passend woonzorgaanbod

De potentie van Skaeve Huse is aanzienlijk. Voor de doelgroep waarvoor het bedoeld is, is het een van de weinige woonvormen die écht werkt. Wij schatten dat in elke middelgrote tot grote gemeente in Nederland behoefte is aan minimaal enkele plekken, en dat de totale vraag in Nederland een paar honderd plaatsen betreft.

Toch willen wij de Tweede Kamer ook wijzen op een bredere opgave. Skaeve Huse biedt een passend antwoord voor een specifieke groep mensen voor wie geen plek bestaat binnen het reguliere woon- en zorgaanbod. Het lost echter een breder structureel tekort niet op: er zijn te weinig beschermd wonen-plekken, te weinig tussenvormen voor mensen die meer ondersteuning nodig hebben dan reguliere huur biedt maar niet in een instelling thuishoren, en te weinig woonvormen voor mensen die na langdurige zorg toe zijn aan meer zelfstandigheid. Zolang deze woonvormen ontbreken, bezetten mensen die in principe elders op hun plek zouden zijn, noodgedwongen plekken die niet bij hen passen. Dat blokkeert de doorstroom in de keten, ontnemt anderen toegang tot passende zorg en vergroot de kans dat problematiek escaleert in plaats van stabiliseert.

Het Leger des Heils roept de Tweede Kamer op om Skaeve Huse te erkennen als volwaardige woonvorm, deze te verbinden aan een bredere politieke agenda voor voldoende en gedifferentieerd woonaanbod voor kwetsbare groepen. Niet als concurrerende prioriteiten, maar als samenhangende opgave. Alleen zo krijgt Skaeve Huse de plek die het verdient in een sluitend woonaanbod voor kwetsbare groepen.